

gény is, elengedhetetlen, hogy ami együtt volt és így körülbelül egykorú, együtt is maradjon.“

A Viktória téglagyár helyén előkerült római sírleleteket Foerk Ernő cikke ismerteti. A kötet ezen dolgozata történeti szempontból bír jelentőséggel, mert egyrészt kimutatja, hogy a római temetőt folytatlagosan, megszakítás nélkül használták a népvándorlás korában. Bizonyítéka ez az aquincumi római lakosság lassú kipusztulását, illetőleg elbarbárosodását hirdető teóriának, szemben Salamon Ferenc és követői azon feltevésével, hogy a római élet 378 körül a római csapatok kivonulásával szintén megszűnt volna.

Ezekből a tanulmányokból láthatjuk, hogy mily értékes megállapításokat nyújtanak a sírok leletei.

Aquincum nagyobb szabású emlékekben sem volt szegény. Az aquaeductus a legrégebben ismert enémű emléke volt Óbudának, de igazi megismeréséhez és pontos felméréséhez most jutottunk el, s ez Foerk Ernő pontos, mérnöki felvételeinek köszönhető.

A kötetben helyet foglal egy nagyszabású dolgozat Kremmer Dezső tollából, a XVI. és XVII. századi Pest-Budát ábrázoló német metszetekből vonható tanulságok összefoglalása.

A kötet tanulmányait gazdag képanyag, s eredeti, mérnöki felvételek kísérik.

Nagy Lajos.

Charles Sealsfield: Tokeah és a Fehér Rózsa (*Telekes Béla* fordítása, Genius-kiadás, Budapest 1923). Az amerikai őserdőknek, a fehérek és az indiánusok közt lefolyt küzdelmeknek legismertebb romantikus regényírója Cooper, akinek munkái gyermekkorunk kedvence olvassmányai közé tartoztak. Az ő nyomdokain halad egy nálunk kevésbé ismert német író: Karl-Anton Postl, írói nevén Charles Sealsfield, akinek regényei a múlt század harmincas-negyvenes éveiben szintén meglehetősen népszerűségnek örvendtek.

Sealsfield a morvaországi Znaim mellett született Poppitz-ban 1793-ban. Meglehetősen hányatott életet

élt, többször volt Amerikában, jól ismerte az Egyesült-Államokat, sokat tartózkodott Angliában, Franciaországban, Németországban és Svájcban s végül is a svájci Solothurn mellett fekvő birtokán halt meg 1864-ben.

Első munkáját, az *Austria as it is* címűt angolul írta s Londonban adta ki 1828-ban. Ugyanebben az évben látott napvilágot legelső s legsikerültebb regénye is, a *Tokeah or The white rose* Philadelphában. Ez is először angolul jelent meg, Sealsfield csak később dolgozta át németre is. Egyéb művei közül nevezetesebbek: *Der Legitime* und die Republikaner, *Transatlantische Reiseskitzen*, *Der Virey* und die Aristokraten, *Kajütenbuch*, *Süden* und *Norden* stb. Összes munkái Stuttgartban jelentek meg két ízben is. Znaimban tisztelői 1881-ben szobrot is állítottak neki. Magyarul eddig tőle tudunkkal csak a *Grabeschuld* c. elbeszélése jelent meg 1877-ben Csukássy József fordításában.

A Genius által most kiadott „Tokeah és a Fehér Rózsa“ c. regény, melyet Telekes Béla egészen átdolgozott s könnyen gördülő magyar nyelven adott vissza, egyike a legszébb ifjúsági olvasmányoknak. Az amerikai szabadságharc idején játszódik s az egész munkán tragikus vonásként húzódik végig az indiánusok pusztulása. Az író nagy szeretettel rajzolja életüket, szokásaikat, jellemességüket; a fehéreket csak betolakodóknak tünteti fel, akik lassanként elűzik a rézbőrűeket őseik földjéről. Tokeah, az okóni-k törzsfőnöke, a fehérek ellen harcol, de azért megmenti a kis fehér csecsemőt, leányával nevelteti s „Fehér Rózsa“ az okóni-k büszkesége lesz. A fehér leány azonban, mielőtt honfitársai közé kerül, elfelejti nevelőapja szeretetét, s nem megy többé vele vissza az őserdőbe.

Sealsfield képzelőereje egy letűnt világ előtt lebbenti föl a fátyolt. Öszintén sajnáljuk az indiánusok végtetes sorsát s bennünk is sajnó Tokeah végtelen fájdalma, amelyet Fehér Rózsa hűtlensége és népe közlő pusztulása fölött érez.

Megyeri József.